

Las Salinas de Jaraguas, una zona de gran interès naturalístic

P. Pablo Ferrer-Gallego^{1,2}, Javier Fabado³, Iván Moya⁴ & Raúl Ferrer-Gallego²

1. Servei de Vida Silvestre i Xarxa Natura 2000 - CIEF (Centre per a la Investigació i Experimentació Forestal). Generalitat Valenciana, Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural. Av. Comarques del País Valencià, 114, 46930 Quart de Poblet, València. flora.cief@gva.es.

2. Bodega Ferrer-Gallego, 46311 Jaraguas, València.

3. Jardí Botànic, Universitat de València, c/ Quart 80, 46008 València.

4. IES Molí del Sol, c/ Sèquia de Favara, 2, Mislata, València.

Es reivindica l'interès ambiental de las Salinas de Jaraguas. En aquesta zona s'han localitzat diverses espècies amb un gran valor de conservació. La preservació integral d'aquest territori és fonamental per a mantenir aquestes espècies, lligades molt íntimament a la presència d'aigua i sòls amb salinitat.

Mots clau: *Bupleurum tenuissimum*, corriolet, *Lythrum thymifolia*, *Puccinellia hispanica*, València, Venta del Moro.

Las Salinas de Jaraguas, an area of great naturalistic interest

The environmental interest of Salinas de Jaraguas is claimed. In this area several species with conservation value have been located. The comprehensive conservation of this territory is essential to maintain these species that are linked to the presence of water and soil salinity.

Keywords: *Bupleurum tenuissimum*, corriolet, *Lythrum thymifolia*, *Puccinellia hispanica*, Valencian province, Venta del Moro.

El paratge valencià conegut com las Salinas de Jaraguas o Salinas Lolita és un enclavament de poca extensió però de gran valor ambiental i cultural. Es troba al llogaret de Jaraguas, que pertany al municipi de Venta del Moro, situat a uns 790 m s. n. m. a l'interior de la província de València. A causa de les característiques geològiques de la zona, ha sigut un lloc on s'ha explotat antany la sal durant molt de temps, no obstant això, aquesta activitat està ara en desús (García, 2005). Les característiques edàfiques del lloc, fonamentalment la presència de sal en el sòl fa que la flora d'aquest enclavament siga de particular interès i estiga adaptada fisiològicament per a resistir aquestes condicions.

Aquest tipus d'hàbitat està recollit en la Directiva 92/43 sobre espècies i hàbitats d'interès comunitari (Decisió de la Comissió 2006/613/CE, per la qual s'adopta, en conformitat amb la Directiva 92/43/CEE, la llista de llocs d'importància comunitària de la regió biogeogràfica mediterrània) amb la denominació "1410 Prats salins mediterranis (*Juncetalia maritimi*)", hàbitat que comprèn tant prats costaners com d'interior, que és el cas que ens ocupa.

D'entre les espècies que creixen a las Salinas, en aquesta breu comunicació volem destacar tres plantes per la

seua extremada raresa al territori valencià i el seu interès des del punt de vista biològic i conservacionista: *Bupleurum tenuissimum*, *Puccinellia hispanica* i *Lythrum thymifolia*.

Bupleurum tenuissimum L. i *Puccinellia hispanica* Julià & J.M. Monts. són dos tàxons inclosos en la recent normativa referent a la protecció de la flora i fauna silvestre valenciana (Ordre 2/2022, per la qual s'actualitzen les llistes valencianes d'espècies protegides de flora i fauna). Aquestes dues plantes estan recollides en l'Annex II d'aquesta normativa, en la categoria d'espècies *Protegides No Catalogades*. Per a *Puccinellia hispanica*, la població de las Salinas de Jaraguas constitueix en l'actualitat l'única cita de la seua presència al territori valencià (Ferrer-Gallego & Guara, 2006). Pel que fa a *Bupleurum tenuissimum*, aquesta és una espècie més àmpliament repartida en la flora de la Comunitat Valenciana, encara que gens abundant i sempre lligada a ecosistemes amb una certa salinitat edàfica (Ferrer-Gallego & Guara, 2005). A més a més, algunes de les seues poblacions fa dècades que no s'han retrobat, i en alguns casos ha estat confosa amb tàxons similars, com *B. semicompositum* L., per la qual cosa considerem que potser no està tan present a la Comunitat Valenciana.

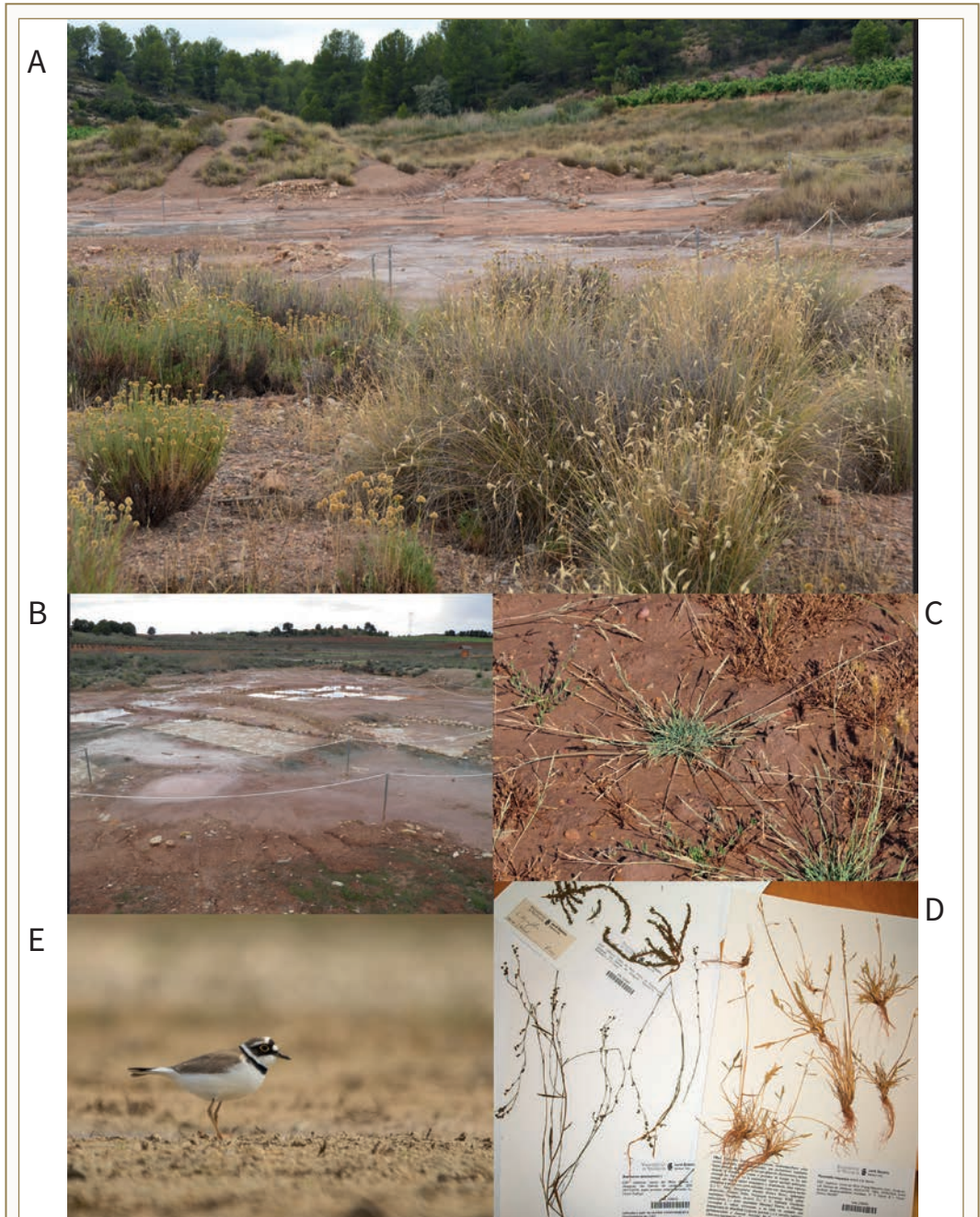

FIGURA 1. A-B: Aspecte actual de las Salinas de Jaraguas (València). **C:** detall d'una planta de *Puccinellia hispanica*. **D:** espècimens d'herbari procedents de recol·leccions realitzades en aquest paratge de *Bupleurum tenuissimum*, *Puccinellia hispanica* i *Lythrum thymifolia*. **E:** exemplar de corriol menut (*Charadrius dubius*) a las Salinas de Jaraguas..

A-B: current appearance of las Salinas de Jaraguas (Valencian province, Spain). **C:** detail of a plant of *Puccinellia hispanica*. **D:** herbarium specimens from collections made in this place for *Bupleurum tenuissimum*, *Puccinellia hispanica* and *Lythrum thymifolia*. **E:** specimen of Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) in las Salinas de Jaraguas.

D'altra banda, *Lythrum thymifolia* L. és una espècie estretament lligada a les llacunes temporals del mediterrani occidental i molt escassament citada al territori valencià. De vegades ha sigut confosa amb altres congèneres, per la qual cosa se suposa que encara pot ser fins i tot més escassa del que al principi es creia. Aquesta espècie tan sols es coneix a la Comunitat Valenciana de les llacunes temporals de Sinarcas, Sagunt, Albalat dels Tarongers i Castielfabib, a la província de València, i la llacuna de Soneja a la província de Castelló. Al territori valencià les poblacions es troben incloses totes elles en microreserves de flora, excepte la recentment descoberta a las Salinas de Jaraguas, que esperem que pugui ser en un futur no gaire llunyà també declarada amb aquesta figura de protecció.

Altres espècies que es poden destacar i que creixen en aquest lloc són: *Androsace maxima* L., *Asteriscus aquaticus* (L.) Less., *Atriplex prostrata* DC., *Beta maritima* L., *Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla, *Bufoia tenuifolia* L., *Centaurium pulchellum* (Sw.) Druce, *Elytrigia repens* (L.) Nevski, *Frankenia pulverulenta* L., *Galatella sedifolia* (L.) Greuter, *Juncus acutus* L., *Juncus maritimus* Lam., *Limonium echinoides* (L.) Mill., *Linum maritimum* L., *Lygeum spartum* L., *Onobrychis saxatilis* (L.) Lam., *Phragmites australis* (Cav.) Steud., *Picris hispanica* (Willd.) P.D. Sell, *Plantago maritima* subsp. *serpentina* (All.) Arcang., *Polypogon maritimus* Willd., *Sonchus asper* (L.) Hill, *Spergularia media* (L.) C. Presl, *Sphenopus divaricatus* (Gouan) Rchb., *Tamarix canariensis* Willd., *Thymus zygis* subsp. *sylvestris* (Hoffmanns. & Link) Cout., entre altres (Ferrer-Gallego & Guara, 2006; Matanov et al., 2020).

Finalment, cal destacar la presència d'una espècie d'ocell d'interès, el corriol o corriol petit (*Charadrius dubius*). Es tracta d'un limícola, de la família *Charadriidae*, principalment estival al territori valencià. Se sol reproduir en zones pedregoses o arenoses, amb poca coberta vegetal, al costat de rius, barrancs, embassaments, salines o basses de reg (Polo-Aparisi & Polo-Aparisi, 2021). Tot i que no es tracta d'una espècie amenaçada sí que es troba en la Llista d'Espècies Silvestres en Règim de

Protecció Especial (Real Decret 139/2011). A més a més, les citacions com a reproductora a l'interior de la província de València són escasses, i per tant, la seua nidificació regular a las Salinas de Jaraguas (Armero, 2020) suposa un valor més d'aquest espai natural.

Bibliografia

- Armero, F. J. 2020.** Aves del río Magro. Tundra Ediciones. Castelló de la Plana.
- Decisión de la Comisión, 613/2006,** de 19 de julio de 2006, por la que se adopta, de conformidad con la Directiva 92/43/CEE del Consejo, la lista de lugares de importancia comunitaria de la región biogeográfica mediterránea [notificada con el número C (2006) 3261]. DOUE núm. L.259, de 21/09/2006: 1-104.
- Directiva 92/43** de la CEE del consejo, de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres. DOCE núm. L.206, de 22/07/1992: 7-50.
- Ferrer-Gallego, P. P. & Guara, M. 2005.** Aportaciones a la flora de la comarca de Utiel-Requena (Valencia). Flora Montiber., 31: 5-13.
- Ferrer-Gallego, P. P. & Guara, M. 2006.** *Puccinellia hispanica* Julià & J. M. Montserrat (*Poaceae*) en la Comunidad Valenciana. Acta Bot. Malacitana, 31: 157-160.
- García, E. I. 2005.** Las salinas continentales de la provincia de Valencia. 252 pp. Departament de Geografia Universitat de València. València.
- Matanov, N., Puche, M. F. & Ferrer-Gallego, P. P. 2020.** Análisis de la flora vascular de los afloramientos salinos de la Comarca Utiel-Requena. Oleana, 36: 67-108.
- Ordre 2/2022,** de 16 de febrer, de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, per la qual s'actualitzen els llistats valencians d'espècies protegides de flora i fauna. Generalitat Valenciana, Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica. DOCV núm. 9285, de 26/02/2022: 12677-12687.
- Polo-Aparisi, T. & Polo-Aparisi, M. (eds.) 2021.** Atlas dels ocells de València. Societat Valenciana d'Ornitologia (SVO). València.
- Reial decret 139/2011,** de 4 de febrer, per al desenvolupament del llistat d'espècies silvestres en règim de protecció especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenacades. Govern d'Espanya, Ministeri de Medi Ambient, i Medi Rural i Marí. BOE núm. 46, de 23/02/2011: Sec. I: 20912-20951.